

Életre kelt fabetűk

MAGYAR-HOLLAND PLAKÁTBETŰ MINTAKÖNYV

Maczó Péter

A sokszorosító grafikában vannak rég elfelejtett technikák, és vannak olyanok is, amelyek időről időre újraélednek.

Korábban a nyomdászat kivitelezési technológiáit inspirálták, ma már csak a művészet képgrafikai eljárásai között találkozhatunk velük.

Számos példát ismerünk, hiszen a nyomdászat szorosan kapcsolódik a grafikához: a falmetszet a magasnyomtatásnak, a litográfia az ofsetnek, a rézkarc pedig a mélynyomtatásnak volt az előfutára.

És Ronald Steur? Nos, róla kevés nyomdászati információt találni a wikipediában. Ez idáig. Ám a magyar-holland plakátbetű mintakötettel – őszintén remélhetjük – az előfutára lehet egy sajátos grafikai korszaknak, amelyre Európa más

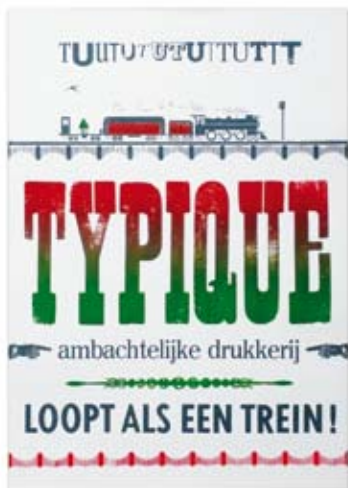
tájain már jóval több jelentkező akad.
Nemcsak Hollandiában, Görögországban is jól működő kis nyomdákat látni, ahol a tradicionális magasyomtatásnak hódolnak az alkotók.
Ez a 20. század közepét követően rohamosan beszűkült, majd kiveszőnek ítélt sokszorosító eljárás, amelyet Gutenberghez kötünk (és nagyjából a nyomdászat elmúlt ötszáz évét öleli fel), német földön ínyenc kis könyvertervező műhelyekbe torkolt, ám idehaza

alig tudunk példát mondani, hol és ki az, aki még a kézi-szedésnek otthont kínál. Vannak megszállottak, s ha már a grafikában kevés példát találunk – évek óta folyik egy magyar nyomdászati múzeum megteremtésének az előkészülete (amúgy virtuálisan, míg az egyetlen nyomdamúzeum részlegesen bezárt), – íme itt egy holland (aki nem is nyomdász), akinek gyermekkori emlékeiből az ólombetű és a festékszag beférkőzött az álmaiba, most ezeket valóra váltva saját kis nyomdát alapított a kálvinista Róma kapuinál, és onnan szólította meg kettős hazája tervezőit... Plakátbetű az a 6-8-10 vagy akár 20 centiméteres fabetű, amellyel még gyerekkorom (én is voltam gyermek!) körüti hir-

És akkor, szóval a kezdeményezésre megrendültem, de (bevallom) hitetlen maradtam, mígnem a szervező értesített! A felhívására jelentkező 47 tervező közül 9 magyar. Alkotásaikat egy vastos fekete mappában éppen volt tanítványunk (és mára tanártársunk) Juhász Márton tette le eléem. A feladat pedig személyre szólóan – éspedig címbetűnként – készítendő egy-egy A3-as lap volt, amelynek méret szerinti többszöröse is megtalálható a gyűjteményben.

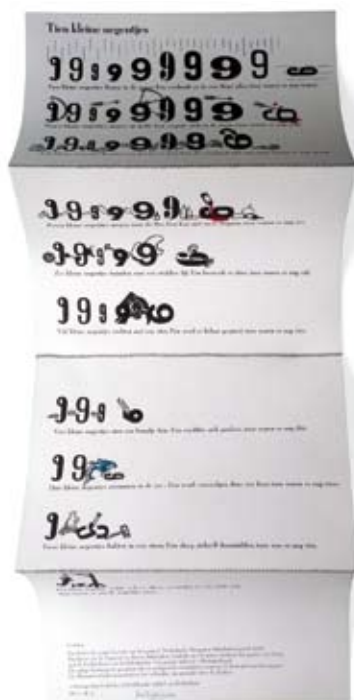
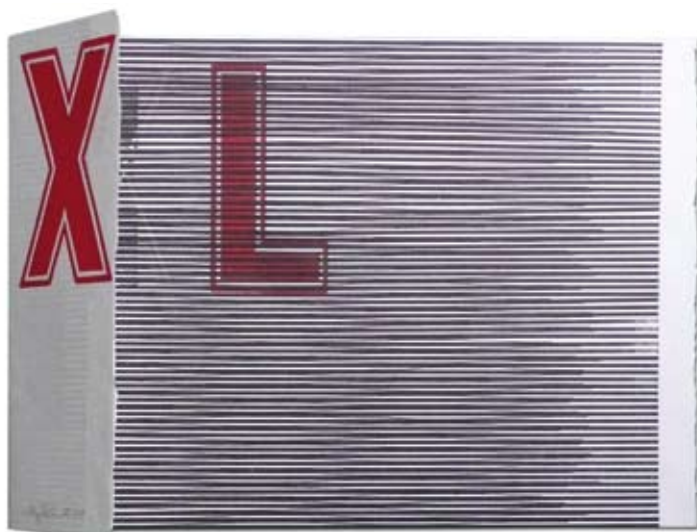

Az unikális kötet, amelynek egyedisége a (sokak által számozott) eredeti nyomatokban rejlik, minden résztvevőnek tisztes ajándékként készült, és nyilvánvalóan a kötetészeti lebonyolításban is oroszlánrész volt Ronald Steur.

A kollekció emberes. Érezni az alkotás szagát (mi nyomdászok szó szerint tudjuk, ez mit jelent) és örömét is, amely kinek-kinek máskor is megadatik ugyan, de egy ilyen összeállításban csak nagyritkán.

Több ez annál, mintha kollektív kiállításon vennénk részt. Itt a művek, sokszorozva – akár egy könyv – alkotótól alkotóig jutnak el: plakátbetűk bensőséges világa.

Lehetünk igényesek, mondhatjuk véleményünket magasabb esztétikai szempontok alapján, de a gesztus, sőt a tények önmagukat igazolják. Bizonyára

nem nagy gyakorlattal bíró mesterszedők alkotásai ezek, ám bátor kísérletek és ízes kompozíciók, ahol a betűnek nem fonetikai, inkább formai szerep jutott.

Nem tudom, ez a kötet előfutára lesz-e valaminek? A magasnyomtatást követte a flexó (éppen ebben a Grafikában főtémaként szerepel!), de ez a magyar-holland plakátbetű mintakönyv mindenképpen minta.

A nyomtatott anyagot a leideni Boekkunstbeurs még november első hetében kiállításon is bemutatta, és értesüléseim szerint a debreceni Meliusz Központ könyvtárban idén áprilisban lesz megtekinthető. A kötet tehát útnak indult! A plakátbetű mintakönyv anyagából (a hajtogatott művek nincsenek kivasalva, esetlegességük a stílus sajátja) itt csak válogatás látható. A képek felkerülnek a Magyar Grafika internetes kínálatába, onnan rövidesen letölthetők.

